

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi säteilylain ja terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säteilylakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan solariumpalveluja tarjoava toiminnanharjoittaja velvoitetaan huolehtimaan siitä, ettei alle 18-vuotias henkilö pääse altistumaan solariumin ultraviolettisäteilylle. Nykyinen sosiaali- ja terveysministeriön suositus alle 18-vuotiaiden solariumin käytön rajoittamisesta siirrettäisiin toiminnanharjoittajien velvoitteeksi lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla.

Lisäksi säteilylaissa säädettäisiin toiminnanharjoittajalle velvoite nimetä solariumin käyttöpaikalle 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö, joka opastaisi asiakkaita solariumin käytössä. Epäselvissä tapauksissa vastuuhenkilön tulisi tarkistaa palvelun käyttäjän ikä. Niin sanottu henkilökuntapakko voitaisiin korvata asianmukaisella teknisellä ratkaisulla, jolla voitaisiin pitävästi varmentaa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumia.

Toiminnanharjoittajan olisi pidettävä nähtävillä asianmukaiset tiedot solariumin ultraviolettisäteilylle altistumisen vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta. Alle 18-vuotiaan altistumisen estämistä koskevan huolehtimisvelvoitteen sekä yleisön opastamista ja tietojen nähtävillä pitämistä koskevien velvoitteiden rikkomisesta säädettäisiin rangaistus.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi terveydensuojelulain mukaisen valvontakäynnin yhteydessä tarkastaa toiminnanharjoittajalle säädettyjen uusien velvoitteiden noudattamista. Esityksessä ehdotetaan terveydensuojelulakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi periä maksun solariumpaikassa tekemästään tarkastuksesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Johdanto	3
1.2 Ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus.....	3
Asetuksessa säädetyt ultraviolettisäteilyn käyttörajoitukset	3
1.3 Valvonta	4
1.4 Yksityiskäytössä olevat solariumit	4
1.5 Miehitämättömät itsepalvelusolariumit	4
2 KANSAINVÄLINEN KEHITYS	4
2.1 Lainsäädäntö eräissä EU- ja muissa maissa.....	5
3 KESKEISET EHDOTUKSET	5
4 EHDOTUSTEN VAIKUTUKSET.....	6
4.1 Julkistaloudelliset vaikutukset.....	6
4.2 Liiketaloudelliset vaikutukset.....	6
4.3 Kuntataloudelliset vaikutukset	6
4.4 Vaikutukset viranomaistoimintaan	7
4.5 Terveydelliset vaikutukset	7
5 LAUSUNNOT	9
5.1 Valmisteluvaiheet ja lausunnot.....	9
5.2 Lausunnot	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	11
1.1 Säteilylaki	11
1.2 Laki terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta.....	16
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	16
3 VOIMAANTULO JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖS.....	16
4 ESITYKSEN PERUSTUSLAINMUKAISUUS JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	17
LAKIEHDOTUKSET	20
Laki säteilylain muuttamisesta.....	20
Laki terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta.....	23
LIITTEET.....	24
RINNAKKAISTEKSTIT	24
Laki säteilylain muuttamisesta.....	24
Laki terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta.....	29

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Johdanto

Ultravioletisäteilylle altistumista koskevien normien soveltamisalaan kuuluvat ihon ruskettamiseen tai muuten kosmeettisesti käytettävät ultraviolettilaitteet eli solariumit.

Suomessa on arviolta noin tuhat (1 000) ihon ruskettamista solariumilla tarjoavaa palveluntuottajaa. Tyypillisiä solariumpaikkoja ovat esimerkiksi kuntosalit, kauneushoitolat ja uimahallit. Rusketuspalveluihin näissä paikoissa käytettävien solariumlaitteiden määrä on noin 1 500.

Solariumin rusketusvaikutus perustuu erityisillä ultravioletisäteilijöillä tuotettavaan keinotekoiseen ultravioletisäteilyyn.

Esitys koskisi yleisölle (kuluttajille) tarjottavia solariumpalveluita. Työssä käytettävistä ionisoimatonta säteilyä ja ultraääntä aiheuttavista laitteista sekä terveydenhuollossa käytettävistä laitteista ja tarvikkeista samoin kuin lääkärin määräämistä ultravioletisäteilylle altistavista toimenpiteistä ja niiden suorittamisesta olisi voimassa, mitä niistä säädetään erikseen.

1.2 Ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus

Sähkö- ja magneettikentille (0–300 GHz) sekä laser- ja ultravioletisäteilylle altistumisen rajoittamiseksi säteilylain (592/1991) 43 §:n nojalla on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta (294/2002).

Asetus koskee kaikkea ionisoimatonta säteilyä ja siten myös ultravioletisäteilyä synnyttäviä laitteita ja niiden käyttöä. Asetusta ei sovelleta auringon ultravioletisäteilyyn, jolla on tutkitusti myös hyviä terveysvaikutuksia (tuottaa D-vitamiinia iholla) ja jonka väestölle aiheuttamaa altistumista ei muutenkaan ole katsottu lailla säädettäväksi asiaksi. Asetus ei myöskään koske lääkärin määrää-

mää ultravioletisäteilyhoitoa tai muuta ultravioletisäteilyn lääketieteellistä käyttöä.

Asetuksen 10 §:ssä säädetään yleiset vaatimukset seuraavasti:

”Ultravioletisäteilyä synnyttävien laitteiden aiheuttama säteilyaltistuminen on pidettävä sellaisena, ettei lyhytaikaisesta altistumisesta aiheudu välittömiä terveyshaittoja ja että pitkäaikaisesta altistumisesta aiheutuvat terveyshaitat ovat mahdollisimman vähäisiä.”

Lyhytaikaisen altistumisen aiheuttama välitön terveyshaitta on ihon palaminen (punoittaminen, vakavassa tapauksessa palovammat). Pitkäaikaisen altistumisen aiheuttama merkittävin terveyshaitta on ihosyöpärisikin lisääntyminen.

Asetuksessa säädetty ultravioletisäteilyn käyttörajoitukset

Solariumeista saatavaa ultravioletisäteilylle altistumista rajoitetaan asetuksen 11 §:n nojalla yksilötasolla. Ihoon kohdistuvan ultravioletisäteilyn efektiivisen energiatihedden raja-arvo on 5 kJ/m² yhden vuoden ajalle, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että solariumin käyttö tulisi rajoittaa noin kahteenkymmeneen normaalikestoiseen käyttökertaan vuodessa.

Rusketukseen käytettävien laitteiden säteilytehoa rajoitetaan asetuksen 12 §:n nojalla. Ilman ultraviolettihoitoihin perehtyneen ammattihenkilön valvontaa solariumlaite ei saa ylittää teholtaan ultraviolettityyppiä 3, jolla säteilyn voimakkuus on samaa luokkaa kuin tropiikin auringossa keskikesän aikaan. Tarkoitus on välttää ihon palamista, mikä on ihosyövistä vaarallisimman, melanooman, riskitekijä. Saman asetuksen kohdan mukaan solariumin käyttö tulee järjestää standardissa EN 60335—2—27 esitetyt vaatimukset täyttävällä tavalla muun muassa siten, että solariumien käyttöpaikoilla on oltava asiakkaille turvallisuusohjeet ja informaatiota myös ultravioletisäteilyn haitoista.

Asetuksen 11 §:n 4 momentin nojalla alle 18-vuotiasta ei tulisi altistaa solariumien ultravioletisäteilylle muussa kuin lääkärin määräämässä toimenpiteessä. Säännös on luon-

teeltaan suositus, mitä asiaa valmistellut sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijaryhmä (työryhmämuistio STM 2001:38, s. 29) perusteli seuraavasti:

”Epidemiologiset tutkimukset viittaavat siihen, että erityisesti nuorena saadut ultraviolettianokset lisäävät melanoomariskiä. Tämän vuoksi asetuksessa on periaatteellinen normi, jonka mukaan alle 18-vuotiasta ei saisi altistaa solariumien ultraviolettisäteilylle muussa kuin lääkärin määräämässä toimenpiteessä. Säännöksen tavoite on yhtäältä ehkäistä solariumpalvelujen tarjonta alle 18-vuotiaille, toisaalta lisätä nuorten itsensä tietoisuutta ultraviolettisäteilyannosten haitallisuudesta”.

1.3 Valvonta

Säteilylain noudattamista, mukaan lukien solariumlaitteiden väestölle aiheuttamaa altistumista, valvoo Säteilyturvakeskus. Säteilyturvakeskus tarkastaa vuosittain noin 30 satunnaisesti poimimaansa solariumpaikkaa, tutkii tietoonsa tulleet väärinkäytökset ja vahinkotapaukset, sekä yhteistyössä kuntien terveydensuojeluviranomaisten kanssa tarkkailee solariumien käytön kulloistakin tilannetta ja siihen tulleita muutoksia. Solariumlaitteen tarjoaminen yleisön käyttöön on terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden alaista toimintaa.

Kunnan terveydensuojeluviranomaiset valvovat paikallistasolla solariumlaitteiden hygienisyyttä. Kunnat ovat projektiluontoisesti avustaneet Säteilyturvakeskusta säteilylain mukaisessa solariumpaikkojen valvonnassa ilman, että siihen on ollut lakisäätteistä velvollisuutta.

Esitysehdotuksella ei ole tarkoituksenmukaista uudistaa Säteilyturvakeskuksen valvontatehtäviä koskevia säännöksiä. Valvontaa koskevat säädökset olisi kuitenkin tarkoitus arvioida erikseen lähivuosien aikana toteutettavaksi tarkoitetun säteilylain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

1.4 Yksityiskäytössä olevat solariumit

Ultraviolettisäteilylle altistumista sääntelevät normit koskevat periaatteessa myös yksityiskäytössä olevia solariumeja. Säteilylain

nojalla tehtäviä viranomaistoimia ei kuitenkaan uloteta yksityiskoteihin tai vastaaviin tiloihin. Säteilylain soveltamisalaan kuuluvan solariumvalvonnan kohderyhmä ovat täten toiminnanharjoittajat, jotka tarjoavat rusketuspalveluja solariumlaitteilla.

1.5 Miehittämättömät itsepalvelusolariumit

Viime aikoina ovat lisääntyneet miehittämättömät itsepalveluperiaatteella toimivat ”studiot”, joiden solariumlaitteita käytetään kolikoilla tai rahakorteilla ja joissa ei ole läsnä olevaa henkilökuntaa. Tämän kehityksen ongelma on, ettei nykyisen asetustasoisen 18 vuoden ikärajasuosituksen kontrolloimiseen ole edes periaatteellista mahdollisuutta. Samaten solariumin käyttöturvallisuuden selvittäminen on tyystin palvelunkäyttäjän oma-toimisuuden varassa. Tällaisia solariumpaikkoja arvioidaan Suomessa olevan nykyään noin kolmekymmentä. Näihin solariumpaikkoihin voidaan rinnastaa asiakassolariumit eräissä kuntosaleissa, joissa kulunvalvonta perustuu asiakaskortteihin ja joissa henkilökuntaa on läsnä vain satunnaisesti.

2 Kansainvälinen kehitys

Monissa maissa on havaittu, että nuorista on viime vuosina tullut merkittävä solariumpalveluiden käyttäjäryhmä. Esimerkiksi Tanskassa 15—19-vuotiaista nuorista 51 % oli käynyt vuoden aikana solariumissa. Samaa suuntaa viittaavia havaintoja on tehty myös muissa Pohjoismaissa. Kyse saattaa olla osaksi nuoti-ilmästä. Miehittämättömät solariumasemat mahdollistavat nuoren valvomattoman solariumin käytön vanhempien tietämättä. Suomessa on Säteilyturvakeskuksen valvonnassa havaittu, että alaikäisiä nuoria käy miehittämättömissä solariumeissa ilman, että kukaan tiedustelisi heidän ikäänsä.

EU:n asiantuntijakomitea SCCP (Scientific Committee on Consumer Products) suositteli vuoden 2006 solariumia koskevassa mietinnössään, että alle 18 vuotta nuoremmat eivät käyttäisi solariumia, koska liiallinen ultraviolettisäteilylle altistuminen erityisesti nuorella iällä lisää melanooman riskiä.

Maailman terveysjärjestö (World Health Organization, WHO, 2003), EUROSKIN (the European Society for Skin Cancer Prevention, 2001) ja brittiläinen asiantuntijajärjestö (the British Committee on Medical Aspects of Radiation in the Environment, COMARE, 2009) ovat julkistaneet kannanottoja, joissa suositellaan kansallisia toimia alle 18-vuotiaiden solariumin käytön kieltämiseksi tai rajoittamiseksi.

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Islannin säteilyturvallisuuslaitosten pääjohtajat esittivät vuonna 2009 julkisen kannanoton solariumien käytön kieltämiseksi alle 18-vuotiailta. Kannanoton taustalla oli yhtäältä solariumien ultraviolettisäteilyn nostaminen ykkösluokan karsinogeeniksi kansainvälisen syöväntutkimuslaitoksen (IARC) toimesta sekä toisaalta tieto, että nuorten solariumin käyttö pohjoismaissa on selvästi lisääntynyt.

Islannissa tehdyn tutkimuksen mukaan etenkin nuorten tyttöjen vuodesta 1985 minkertaisesti lisääntynyt solariumin käyttö on todennäköisesti aiheuttanut vartalonalueelle painottuvien ihosyöpien huiman lisääntymisen näiden henkilöiden saavutettua keski-ikä.

Australialainen sairauslähäinen tutkimus tukee yleisen syöpään ja altistumiskään liittyvän säteilyepidemiologisen periaatteen soveltamista solariumeihin. Tämän periaatteen mukaan varhaisella iällä saadut säteilyannokset ovat vaarallisempia kuin myöhäisemmällä iällä tapahtuva altistuminen.

2.1 Lainsäädäntö eräissä EU- ja muissa maissa

Euroopan maista ainakin Belgia, Espanja, Hollanti, Latvia, Portugali, Ranska, Saksa, Liettua sekä Yhdistyneeseen Kuningaskuntaan kuuluvat Skotlanti ja Wales ovat vuosien 1997—2010 välisenä aikana säätäneet kansallisia lakeja, jotka kieltävät solariumin käytön alle 18-vuotiailta.

Islannissa solariumin käyttö on kielletty alle 18-vuotiailta 1 päivänä tammikuuta 2011 lukien. Norjassa alle 18-vuotiaiden solariumkielto tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012. Euroopan ulkopuolisista maista voi-

daan esimerkkinä mainita Australia, jonka seitsemästä osavaltiosta kuusi on kieltänyt solariumin käytön alle 18-vuotiailta.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säteilylakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan solariumpalveluja tarjoavan toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, ettei alle 18-vuotias pääse altistamaan itseään solariumin ultraviolettisäteilylle. Käytännössä tämä tarkoittaisi niin sanottujen itsepalvelusolariumien toiminnan järjestämistä uudelleen siten, että solariumin käyttö olisi mahdollista vain silloin kun solariumpaikassa on paikalla henkilökuntaa, joka voisi jatkossa valvoa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumlaitetta. Ns. henkilökuntapakon periaate olisi mahdollista toteuttaa kuitenkin henkilökunnan osittaisella läsnäololla, jos muina aikoina voitaisiin muutoin asianmukaisilla teknisillä ratkaisuilla varmentaa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumia.

Esityksessä ehdotetaan solariumpalveluja tarjoavalle toiminnanharjoittajalle velvoite nimetä käyttöpaikalle yleisön opastamisesta huolehtiva solariumlaitteen käyttöön perehtynyt 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö. Jos solariumpaikka on niin sanotusti miehittämätön, on toiminnanharjoittajan huolehdittava asiakkaan asianmukaisesta opastamisesta siinä vaiheessa kun asiakas ostaa solariumpalveluita ensimmäisen kerran ennen niiden käytön aloittamista. Toiminnanharjoittajan olisi lisäksi pidettävä nähtävillä asianmukaiset tiedot solariumin ultraviolettisäteilyn vaaroista ja niiltä suojautumiselta.

Terveysturvallisuusviranomaiset voisivat tarkastaa terveydensuojelulain mukaisilla solariumpaikkojen hygieenisyyden valvontakäynneillään solariumpaikassa alle 18-vuotiaiden solariumiin pääsyn estämistä ja käyttäjien opastamista koskevien velvoitteiden noudattamista. Terveysturvallisuuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi periä maksun solariumpaikassa tekemästään tarkastuksesta.

Säteilylakiin esitetään lisättäväksi rangaitussäännös alle 18-vuotiaan solariumiin pääsyn estämistä koskevan huolehtimisvelvoit-

teen sekä käyttäjien opastus- ja tietojen nähtävillä pitämistä koskevien velvoitteiden rikkomisesta. Ehdotettu rangaistussäännös olisi luonteeltaan ennalta ehkäisevä ja tehostaisi toiminnanharjoittajalle säädettyjen uusien velvoitteiden toimeenpanoa.

Lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan toiminnanharjoittajan olisi noudatettava vastuuhenkilön nimeämistä sekä alle 18-vuotiaan pääsyn estämistä solariumiin koskevaa huolehtimisvelvoitettaan 36 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Solariumlaitteen ultraviolettisäteilylle altistumisen vaaroja ja altistumisen rajoittamista koskevien tietojen nähtävillä pitämistä koskevia velvoitteita toiminnanharjoittajan olisi kuitenkin noudatettava kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

4 Ehdotusten vaikutukset

4.1 Julkistaloudelliset vaikutukset

Säteilyturvakeskus uudistaisi solariumin käyttöä koskevat viranomaisohjeet ja oppaat solariumlaitteen käyttöön liittyvän ultraviolettisäteilyn haitallisuudesta sekä laatisi solariumpaikkojen käyttöön tiedotteet tai julisteet, joilla tiedotettaisiin alle 18-vuotiaisiin kohdentuvasta solariumiin pääsyn rajoittamisesta sekä ultraviolettisäteilyn haittavaikutuksista sekä niiltä suojautumisesta. Viranomaisohjeiden ja tiedotusmateriaalin uudistamisesta sekä muusta tiedotustoiminnasta voisi viranomaisille koitua vähäisiä kustannuksia.

Säteilylain edellyttämistä tarkastuskohdista Säteilyturvakeskus laatisi tarkastuspöytäkirjan mallilomakkeen. Mallilomakkeen laatimisesta sekä lomakkeiden painattamisesta aiheutuu vähäisiä kustannuksia.

4.2 Liiketaloudelliset vaikutukset

Toiminnanharjoittajan tulisi varmistaa, että solariumin käyttäjiä tiedotettaisiin alle 18-vuotiaisiin kohdistuvasta solariumiin pääsyn rajoittamisesta sekä annettaisiin asianmukaiset tiedot solariumlaitteen käytöstä ja ultraviolettisäteilyn vaikutuksista.

Jos toiminnanharjoittaja sopeuttaisi liiketoimintansa esityksen edellyttämän valvonnan järjestämiseksi, voisivat niin sanotut miehittämättömät solariumasematkin jatkaa toimintaansa laissa säädetyn siirtymäajan jälkeen, mikäli ne ottavat käyttöön sellaisen teknisen ratkaisun, jolla voidaan pitävästi varmistua, ettei käyttäjä ole alle 18-vuotias. Miehittämättömien solariumpaikkojen toiminnanharjoittajat voisivat varsin vähäisillä kustannuksilla investoida henkilötunnistukseen perustuviin laitteisiin, jos lisähenkilöstön palkkaaminen muodostuisi liiketoiminnan jatkamisen kannalta kohtuuttomaksi. Esimerkiksi biometriseen tunnistukseen perustuvia laitteita on nykyisellään varsin laajasti käytössä muun muassa kuntosaleilla ja työpaikoilla.

4.3 Kuntataloudelliset vaikutukset

Kunnan terveydensuojeluviranomaiset tarkastaisivat solariumpaikoissa toiminnanharjoittajan uusien velvoitteiden noudattamista tehdessään tarkastuksia näihin paikkoihin terveydensuojelulain nojalla.

Kuntasektorille on nykyisellään muodostumassa riittävän laajoihin yksiköihin perustuva kattava ympäristöterveydenhuollon valvontajärjestelmä, josta säädetään ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009). Terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä säädetään, että kunnan on järjestettävä ympäristöterveydenhuollon palvelut alueellaan sen mukaan, mitä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään. Ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (23/2006), kemikaalilaissa (744/1989), tupakkalaisissa (693/1976), kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004) ja eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009). Kaikissa ympäristöterveydenhuollon laeissa merkittävää toimeenpanovaltaa käyttää kunnan viranomainen.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo paikallistasolla solariumlaitteiden hygieenisyyttä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen suorittaisi solariumpaikoissa säteilylain nojalla tarvittavan tarkastuksen käytössään terveydensuojelulain mukaisilla tar-

kastuskäynneillä. Näin kunnan paikallistalossa tapahtuvasta terveystarkastuksesta saataisiin synergiahyötyä säteilylain mukaisten toiminnanharjoittajan uusien velvoitteiden valvonnassa. Esitysehdotuksella laajennettaisiin täten kunnan tehtäviä nykyisestä projektituonteisesta Säteilyturvakeskuksen avustamisesta solariumpaikkojen valvonnassa voittavampaan suuntaan siten, että kunnan terveydensuojeluviranomainen tekisi säteilylain nojalla niin sanottuja yhdistettyjä tarkastuksia solariumpaikkoihin terveydensuojelulain mukaisen hygieniatarkastuksen yhteydessä.

Uudet velvoitteet, jotka edellyttäisivät tehostettua valvontaa, ovat alle 18-vuotiaiden solariumiin pääsyn rajoittaminen sekä solariumin käyttöpaikalla annettava opastusta ja tietojen nähtävillä pitämistä koskevien vaatimusten noudattamista koskevien havaintojen kirjaaminen sekä ohjeistuksen antaminen puutteiden korjaamiseksi.

Julkisen sektorin tuottavuustavoitteiden mukaista synergiahyötyä voitaisiin saavuttaa sillä, että terveydensuojeluviranomainen merkitsi säteilylain edellyttämät havaintonsa erilliseen tarkastuspöytäkirjaan. Tästä tarkastuksesta kunta voisi periä ehdotetun terveydensuojelulain muutoksen nojalla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella (tai poikkeuksellisesti kuntakohtaisesti) määritellyn takson mukaisen tarkastusmaksun, joka ei kuitenkaan saisi ylittää suoritteesta aiheutuvia kustannuksia. Niin sanottuja yhdistettyjä tarkastuksia voitaisiin tehdä, jos se valvontayksikössä koettaisiin resurssien järkevän käytön kannalta asianmukaiseksi tavaksi toimia.

Valvontakäynnillä terveydensuojeluviranomainen merkitsi tarkastuspöytäkirjaan solariumturvallisuutta koskevat kohdat ja antaisi toiminnanharjoittajalle määräajan puutteiden korjaamiseen. Terveydensuojeluviranomainen toimittaisi tarkastuspöytäkirjasta jäljennöksen tai vastaavat tiedot Säteilyturvakeskukselle. Säteilyturvakeskus seuraisi kunnan terveydensuojeluviranomaisen asettaman määräajan noudattamista ja ryhtyisi tarvittaessa säteilylain mukaisiin toimiin asiassa. Näin kuntasektorin henkilöresursseja voitaisiin hyödyntää kohdennetusti ilman merkittävästi lisääntyviä henkilötyöntunteja.

Solariumpalveluita tarjotaan myös kunnallisissa uimahalleissa, jolloin kunnan henkilöresursseja käytettäisiin vähäisessä määrin yleisön opastamiseen liittyvien uusien toiminnanharjoittajien velvoitteiden toimeenpanoon kunnallisissa solariumpaikoissa.

4.4 Vaikutukset viranomaistoimintaan

Säteilyturvakeskus ohjaa säteilylain mukaista valvontaa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa terveydensuojelulain mukaista kunnan terveydensuojeluviranomaisen solariumpaikan hygieenisyttä koskevaa tarkastusta. Säteilyturvakeskus ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voisivat kuitenkin tehdä yhteistyötä valvonnan ohjauksessa. Säteilyturvakeskus voisi yhdessä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston kanssa tarvittaessa opastaa ja neuvoa kunnan terveydensuojeluviranomaista tämän suorittaessa niin sanottua yhdistettyä tarkastusta terveydensuojelulain sekä säteilylain nojalla.

Jatkossa Säteilyturvakeskuksen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulisi yhdessä arvioida, voisivatko kunnan terveydensuojeluviranomaiset tallentaa solariumpaikkojen tarkastuskäyntejä koskevat tarkastuspöytäkirjat tai vastaavat tiedot ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaisten yhteiseen tietojärjestelmään, mistä Säteilyturvakeskuskin saisi tiedot säteilylain nojalla tehdyistä tarkastuksista. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen ei tällöin tarvitsisi erikseen lähettää Säteilyturvakeskukselle tarkastuspöytäkirjojen jäljennöksiä.

Viranomaistoiminnan tiivistämisellä voitaisiin edistää solariumturvallisuutta pitkällä aikavälillä. Käytännössä kunnalliset terveydensuojeluviranomaiset ja Säteilyturvakeskus ovat jo vuosien ajan toimineet yhteistyössä solariumpaikkojen valvonnassa. Esityksellä luotaisiin nykyistä tehokkaammat edellytykset viranomaisvalvonnalle sekä viranomaisten väliselle yhteistoiminnalle.

4.5 Terveydelliset vaikutukset

Ultravioletti-altistuminen lisää ihosyöpärisiä periaatteessa aina, mutta aivan erityisesti lapsilla. Lainsäädännöllä ei kuitenkaan ole

tarkoituksenmukaista pyrkiä eliminoimaan solariumien ultraviolettisäteilyn aiheuttamaa ihosyöpäriskiä kokonaan. Täyskielto tarkoittaisi rusketukseen käytettävien ultraviolettilaitteiden kieltämistä. Ultraviolettia altistumista voi tapahtua myös lääkärin määräyksestä tiettyjen ihosairauksien hoidossa (esimerkiksi psoriasis), lääkärin tekemässä taudinmäärittämisessä tai ultraviolettisäteilyllä tehtävässä lääketieteellisessä tutkimuksessa. Esitysehdoituksen tavoitteena on pitää nykyisen tieteellisen tiedon valossa altistumisesta aiheutuvat terveyshaitat mahdollisimman vähäisinä.

Ultraviolettisäteily kohdistuu iholle ja silmille. Koska silmät on helppo suojata, säteilyn vahingolliset vaikutukset ilmenevät useimmiten iholla. Ihon palaminen on välitön vuorokauden sisällä ilmaantuva vaikutus, kun taas ihon rappeutuminen vaatii pidemmällä aikavälillä tapahtuvaa toistuvaa altistumista. Vakavin terveysvaikutus on ihosyöpäriskin lisääntyminen, johon vaikuttaa altistumisen määrä ja erityisesti liika kerta-altistuminen eli ihon palaminen erityisesti varhaisella iällä.

Solariumien ultraviolettisäteilyssä on enemmän pitkäaaltoista niin sanottua UV-A-säteilyä kuin luonnon auringossa, mutta solariumin ja auringon säteilyn vahingolliset vaikutukset eivät nykytiedon mukaan eroa toisistaan. Merkitystä on kuitenkin sillä, että auringon verrattuna solariumissa on helpompi säteilyttää suurempaa ihoaluetta. Koko keholle tuleva ultraviolettiannos tavanomaisessa 2-puoleisessa solariumissa on 2–10 kertaa suurempi auringosta saatavaan annokseen verrattuna.

Eläinkokeiden ja epidemiologisten väestötutkimusten perusteella on pitkään tiedetty, että ultraviolettisäteily on karsinogeenista ihmiselle. Vuonna 2009 kansainvälinen syöväntutkimuslaitos IARC muutti solariumien ultraviolettisäteilyn haitallisuusarviota: solariumin säteily nostettiin luokan I karsinogeeniksi auringon säteilyn rinnalle.

IARCin asiantuntijaryhmän epidemiologisten meta-analyysin mukaan alle 35 vuoden iässä aloitettu säännöllinen solariumin käyttö lisää tilastollisesti merkittävää melanoomariskiä 75 %. Kaikki ikäryhmät mukaan ottaen riski on pienempi, mutta silloinkin tilastolli-

sesti merkitsevä. EU:n kulutustavaroiden ja palvelusten turvallisuutta käsittelevä tieteellinen komitea SCCP arvioi vuonna 2006 julkaisemassaan mietinnössä, että solariumien säännöllisillä käyttäjillä melanoomariski lisääntyy 50 % uusimman yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan.

Vuosituhanne vaihteessa STUKin ohjauksessa Kuopion yliopistolle tehtiin opinnäytetyönä suomalaisten solariuminkäyttöä koskeva kyselytutkimus, jonka tulokset julkaistiin vuonna 2000. Tutkimuksen mukaan 8,6 % suomalaisista oli vuoden aikana käyttänyt solariumia. Näistä puolet eli 4,3 % oli aktiivisia käyttäjiä, jotka olivat käyneet solariumissa vähintään kuusi kertaa vuodessa. Vuoden 2010 alussa Suomen Syöpäjärjestöjen teettämän uuden tutkimuksen mukaan koko väestön solariumin käyttö on hieman vähentynyt, mutta suurimman riskiryhmän eli naisten solariumkäytössä ei ole tapahtunut muutosta. Kun vuonna 2000 opinnäytetyönä julkaistut tutkimusluvut aktiivikäytöstä sovitetaan SCCP:n riskiarvioon, voidaan varovasti päätellä, että solariumien ultraviolettisäteilystä aiheutuisi vuodessa noin 20 ylimääräistä melanoomaa ja 4 siitä johtuvaa kuolemaa.

Uusilla toiminnanharjoittajan velvoitteilla pyrittäisiin entistä paremmin ennalta ehkäisemään ihon palamista sekä solariumin käytöstä aiheutuvaa syöpäriskiä. Uusin tutkimustieto antaa myös selviä viitteitä siitä, että solariumin käyttö aiheuttaa riippuvuutta paljon solariumia käyttävillä. Vaikka solariumien nykyiset UV-annokset väestötasolla ovat vaatimattomat, esityksellä vaikutettaisiin terveyskäyttäytymistä koskeviin asenteisiin ja siihen, että joissain maissa havaittu rusketusta ihannoiva nuorten tyttöjen muoti-ilmiö ja sen seuraukset eivät aktualisoituisi Suomessa.

Esityksen tavoitteena olisi saada solariumia käyttävät asiakkaat nykyistä paremmin tiedostamaan ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädetyn vuotuisen ultraviolettisäteilyn enimmäisarvon ylärajan, mikä saavutetaan noin 20 vuotuisella solariumikäynnillä. Erityisesti tietoisuutta olisi lisättävä siitä, että mainitun rajan ylittäminen on tervey-

delle haitallista ja että jos solariumia käytetään, ovat suojatoimenpiteet välttämättömiä terveyshaittojen minimoimiseksi.

Ennaltaehkäisevästi väestön terveyteen vaikuttamalla voitaisiin pitkällä aikavälillä lisäksi karsia terveydenhuollon kustannuksia vähentyneinä syöpätapauksina.

5 Lausunnot

5.1 Valmisteluvaiheet ja lausunnot

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä Säteilyturvakeskuksen aloitteesta.

Lausuntokierroksen jälkeen järjestöille ja toiminnanharjoittajille järjestettiin kuulemistilaisuus ministeriössä 14.3.2011. Kuulemistilaisuuteen osallistuivat sosiaali- ja terveysministeriön sekä Säteilyturvakeskuksen edustajien lisäksi edustajat Terveyden edistämisen keskukselta, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry:stä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Suomen ihotautilääkärit ry:stä, Suomen Yrittäjät ry:stä, Stubbe & Co Oy:stä (Fresh Solarium Club), Asianajotoimisto Pekka Kivi Oy (Stubbe & Co Oy:n asiamiehenä), Oulun Solariumstudio Oy:stä, Hyvä Kunto Oy:stä sekä Wrangle Oy:stä.

Kuulemistilaisuudessa todettiin erityisesti seuraavaa:

- toiminnanharjoittajien arvion mukaan itsepalvelusolariumpaikkojen asiakkaista noin 5 % on alle 18-vuotiaita
- toiminnanharjoittajat ovat laiteinvestointien lisäksi sitoutuneet 3—5 vuoden vuokrasopimukseen vuokratessaan toimitiloja itsepalvelusolariumpaikkoja varten
- olisi selvitettävä, voidaanko hallituksen esitystä toimeenpanna kevyemmällä teknisillä ratkaisuilla, joilla henkilön ikä voitaisiin todentaa
- hallituksen esityksen toimeenpanoon tulisi varata toiminnanharjoittajille riittävän pitkä siirtymäaika
- hallituksen esityksestä laadittaisiin uusi versio, josta kuullaan vielä kertaalleen järjestöjä sekä toiminnanharjoittajia.

Esitysehdotus on lisäksi käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa (kuthanek) 27 päivänä syyskuuta 2011.

5.2 Lausunnot

Esitysehdotuksesta on pyydetty lausunnot Säteilyturvakeskuksesta, Säteilyturvaneuvottelukunnalta, työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Terveyden edistämisen keskukselta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta, Turvallisuus- ja Kemikaalivirastolta, Kuluttajavirastolta, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, Aluehallintovirastoilta, Helsingin, Tampereen, Jyväskylän, Kuopion ja Oulun kaupunkien ympäristöterveysyksiköiltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Syöpäjärjestöiltä, Suomen ihotautilääkäriyhdistys SILY ry:ltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys ry:ltä, Kuntien ympäristö- ja terveydensuojelualan tekniset ry:ltä, Stubbe & Co Oy:ltä, Fysioline Oy:ltä, Urheiluhallit Oy:ltä, Oulun Solariumstudio Oy:ltä ja Wrangle Oy:ltä. Lausuntoja saatiin yhteensä 29 kappaletta.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että esityksestä olisi selkeämmin käytävä ilmi, että kyseessä on kieltö, josta on mahdollista poiketa lääketieteellisellä perusteella. Solariumpaikkojen valvonnan tulisi perustua nimenomaan säteilylakiin. Lisäksi säteilylakiin tulisi kirjata säännökset tarkastuspöytäkirjasta ja sen keskeisestä tietosisällöstä.

Oikeusministeriö katsoo, että toiminnanharjoittajan velvollisuuksia tulisi täsmentää laissa. Lakiin olisi myös lisättävä ionisoimattomalle säteilylle altistamisen enimmäismääriä koskeva perussäännös. Pelkän vastuuhenkilön iän tarkastamista koskevan laiminlyönnin rangaistavuutta tulisi harkita, koska altistamiskiellon rikkomisesta voitaisiin jo sinällään rangaista toiminnanharjoittajaa. Iän tarkistaminen ei oikeusministeriön näkemyksen mukaan ole ongelmallista henkilötietojen tai yksityisyydensuojan kannalta.

Valtiovarainministeriö toteaa, että jos kunnille ehdotettu tehtävä ei ole velvoittava, kunnat eivät saa tehtävän suorittamiseen val-

tionosuutta. Tyypillisiä solariumpaikkoja ovat muun muassa uimahallit, joten ehdotettu sääntely vastuuhenkilöstä vaikuttaisi myös kuntien henkilömitoitukseen ja -kustannuksiin. Valtiovarainministeriö katsoo, että kunnille ei tulisi säätää lisävelvollisuuksia peruspalveluohjelman ja valtionalouden kehyspäättökseen ulkopuolelta. Jos esityksellä laajennettaisiin kunnan tehtäviä, valtiovarainministeriö edellyttää esityksen käsittelyä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto katsoo, että lakiehdotuksesta on käytävä selkeästi ilmi, mikä viranomaisen ohjaa säteilylain valvontaa. Valviran näkemyksen mukaan terveydensuojelulain mukaiseen tarkastuspöytäkirjaan ei tulisi kirjata säteilylain mukaisia havaintoja. Lisäksi yksityiskohtainen lista tarkastettavista asioista tulisi kirjata perusteluiden lisäksi säädökseen.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely parantaa kuluttajaturvallisuutta. Lisäksi ehdotusta kevyestä Säteilyturvakeskuksen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen välisestä yhteistyömallista saadaan synergiahyötyä valvonnassa. Niin sanotuista yhdistetyistä tarkastuksista Tukes on omalla toimialallaan ohjeistanut kuntia siten, että yhdistettyjä tarkastuksia voidaan tehdä, jos se valvontayksikössä koetaan resurssien järkevän käytön kannalta järkeväksi tavaksi toimia.

Kuluttajavirasto katsoo, että kosmeettisten solariumpalveluiden rajoittaminen on perusteltua, koska terveyden turvaaminen on tärkeämpää kuin ulkonäköön liittyvät seikat. Kuluttajavirasto korostaa erityisesti lausunnossaan, että palveluiden markkinoinnissa ei vaaroista kerrota lainkaan.

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että lakiehdotus täyttää lähtökohtaisesti perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön vaikutukset ja vaatimukset henkilötietojen käsittelystä. Tietosuojavaltuutetun toimisto kuitenkin korostaa, että tässä yhteydessä ei tule luoda erityislainsäädäntöä suhteessa henkilötietolaikiin biometrinen tunnistaminen osalta. Tunnistamista ja kulunvalvontaa koskevan lainsäädännön tulisi olla myös teknologianeutraalia, eikä niitä tulisi sitoa tiettyyn tekniseen ratkaisuun.

Suomen Kuntaliitto ry pitää tärkeänä, että valvonnasta voidaan periä maksu, eikä pakollista valvontavelvollisuutta ole. Kunnan viranomaisen varsinaisia lakisääteisiä tehtäviä ei pidä lisätä ja vastuu valvonnasta tulee olla viime kädessä Säteilyturvakeskuksella.

Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry. katsoo, että uusien toiminnanharjoittajien velvoitteiden noudattamisen valvonnassa voidaan saavuttaa synergiahyötyä, jos valvonta yhdistetään terveydensuojelulain mukaiseen valvontaan tai mahdollisesti kuluttajaturvallisuusvalvontaan. Valvonnan maksullisuudesta tulisi lisäksi säätää säteilylaissa.

Suomen Ihotautilääkäriyhdistys ry. ehdottaa laajennettavaksi alle 18-vuotiaalle kohdennetun solariumin käyttöä lääketieteellisessä tarkoituksessa siten, että sairauden hoidon lisäksi myös taudinmäärittäystä ja lääketieteellistä tutkimusta varten solariumia voitaisiin käyttää alle 18-vuotiaalle. Lisäksi solariumlaitteen käyttöpaikalle asianmukaisesti perehdytetyn vastuuhenkilön perehdytyksen sisältö pääpiirteittäin, sen laajuus, perehdyttävän tahon oma pätevyys sekä se, miten perehdytyksen saanti osoitettaisiin, tulisi sisällyttää esitykseen. Suomen Ihotautilääkärit ry. katsoo, että esityksen nopea voimaansaattaminen on tarkoituksenmukaista.

Syöpäjärjestöt pitää esitystä perusteltuna, koska lapsena saatu liiallinen ultraviolettiaaltistus lisää merkittävästi melanoomariskiä. Terveyden edistämisen keskus katsoo, että lapset ja nuoret haavoittuvana ryhmänä tarvitsee suojelua ja huolenpitoa. Nuorten solariumpalveluiden käyttö lisää heidän altistumistaan solariumin aiheuttamalle ultravioletisäteilylle ja täten ihosyövälle. Esityksellä parannettaisiin myös solariumia käyttävien mahdollisuutta suojautua solariumin aiheuttamilta haitallisilta vaikutuksilta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK katsoo, että ihosyöpäriskin lisääntyminen solariumin ultraviolettisäteilyn seurauksena tavanomaiseen auringonvaloaltistukseen verrattuna on melko maltillinen, joten on perusteltua, että solariumin käyttöä rajoitetaan vain alaikäisten henkilöiden osalta ja muiden osalta tyydytään informaatio-ohjaukseen. Esitys lisäisi toiminnanharjoittajien kustannuksia jonkin verran ja johtaisi käytännössä siihen, että miehittämättömiä itsepalveluperiaatteella

toimivia solariumlaitteita ei enää lakimuutoksen jälkeen voida pitää käytössä, ellei yleisön opastamisvelvoitteen ja alle 18-vuotiaan altistamiskiellon asianmukaista noudattamista kyetä järjestämään. Lain voimaantulon siirtymäajan tulisi olla huomattavasti pidempi.

Suomen Yrittäjät ry pitää ehdotusta suhteellisen raskaana alalla toimivia pk-yrityksiä kohtaan. Yrityksiin kohdistuvat uudet velvoitteet olisi asetettava samassa suhteessa kuin esimerkiksi tupakkatuotteiden myynnin suhteen on tehty. Henkilön iän tarkastaminen ostotapahtuman yhteydessä on perusteltua, mutta yrityksellä ei voida olla velvollisuutta antaa terveystietoa tai valvoa suhteettomien laajoin toimenpitein jatkokäyttöä. Henkilön opastaminen ja iän tarkastaminen tulisi tehdä sarjakorttia ostettaessa, eikä erikseen jokaisen käyttökerran yhteydessä. Lain voimaantulon ehdotettua kuuden kuukauden siirtymäaikaa olisi huomattavasti pidennettävä. Lisäksi rangaistussäännös esitetään poistettavaksi lakiehdotuksesta.

Stubbe & Co Oy (Fresh Solarium Club) edustajanaan Asianajotoimisto Pekka Kivi katsoo, että ehdotetut rajoitukset aiheuttaisivat sen, että itsepalvelusolariumit joutuisivat lopettamaan toimintansa. Vaadittavan henkilökunnan palkkaaminen lisäisi huomattavasti elinkeinonharjoittajien kustannuksia. Valvonta ja asiakkaiden ohjeistaminen voitaisiin Stubbe & Co Oy:n mukaan toteuttaa ehdotettua kevyemmällä toimenpiteillä, kuten etävalvonta (kamerayhteys) ja kulunvalvontakortit. Lisäksi rangaistussäännös esitetään poistettavaksi lakiehdotuksesta.

Oulun Solariumstudio Oy katsoo, että Suomen tulisi muodostaa yhtenäinen lainsäädännöllinen linja muiden pohjoismaiden kanssa tai vaihtoehtoisesti toteuttaa uudistus kevyemmällä teknisillä ratkaisulla ja tiedon jakamisella. Lakiehdotuksen siirtymäaikaa Oulun Solariumstudio Oy pitää aivan liian lyhyenä.

Lausunnoissa esille tuodut seikat on pyritty mahdollisuuksien ottamaan huomioon esityksen viimeistelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Säteilylaki

42 §. Säteilyaltistus. Pykälän nimike ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan esitettävän pykälän aineellista sisältöä. Pykälässä säädettäisiin ionisoimattoman säteilyn säteilyaltistuksesta. Pykälän nimeke muutettaisiin muotoon ”Säteilyaltistus” valvonnan ulottuvuuden sijasta.

Pykälän 1 momentissa viitattaisiin siihen, mitä lain 2 §:ssä säädetään säteilyn käytön ja muun säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan hyväksyttävyydelle asetettavista vaatimuksista. Tämän perustuslain edellyttämän aineellisen perussäännöksen nojalla annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen enimmäisarvoista. Pykälän 1 momenttiin ehdote-

taan siirrettäväksi asetuksenantovaltuus nykyisestä 43 §:n 1 momentista. Asetuksenantovaltuuden sanamuoto ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset enimmäisarvoista ”vahvistamisen” sijaan.

Pykälän ehdotetun 2 momentin mukaan mitä 6 luvussa säädetään tuoteturvallisuudesta ja säteilymittauksista ja 7 luvussa säteilylaitteista ei koske ionisoimatonta säteilyä synnyttäviä säteilylaitteita, joiden aiheuttama säteilyaltistus on enintään yksi kymmenesosa 1 momentin nojalla annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädetyistä enimmäisarvoista. Ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annetun asetuksen (1306/1993) 2 §:ssä oleva viite sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin enimmäisarvoihin siirrettäisiin täten lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla. Kyse olisi valvonnan rajaa-

miseen liittyvästä täsmennyksestä, jolla on periaatteellista julkisoikeudellista merkitystä.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi osittain nykyisen 44 §:n 2 momentti. Momentin mukaan työssä käytettävistä ionisoimatonta säteilyä ja ultraääntä aiheuttavista laitteista säädetään erikseen. Lisäksi pykälään lisättäisiin erikseen säädettaviksi asiakokonaisuuksiksi terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet samoin kuin lääkärin määräämien ionisoimattomalle säteilylle altistavien toimenpiteiden suorittaminen.

43 §. *Solariumpalveluiden tarjoamisesta aiheutuvan terveyshaitan ehkäiseminen.* Pykälän nimike ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan esitettävän pykälän aineellista sisältöä. Nimikkeeksi ehdotetaan ”solariumpalveluiden tarjoamisesta aiheutuvan terveyshaitan ehkäiseminen” nykyisen ”enimmäisarvojen vahvistaminen” sijaan.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi aineellinen perussäännös solariumpalvelujen tarjoamisen rajoittamisesta väestölle terveyshaittaa aiheuttavalla tavalla.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettaväksi toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvoitteesta alle 18-vuotiaan solariumiin pääsyn estämiseksi. Momentin mukaan solariumpalveluja tarjoavan toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, ettei alle 18-vuotias pääse altistamaan itseään solariumin ultraviolettisäteilylle.

Esitysehdotuksessa käytetään nykyaikaista ilmaisuja ”toiminnanharjoittaja”, vaikkakin lain 13 §:ssä säädettyssä toiminnanharjoittajan määritelmässä ”toiminnan harjoittaja” on kirjoitettu erikseen. Lain kokonaisuudistuksen yhteydessä tulisi myöhemmin ottaa käyttöön muualla lainsäädännössä vakiintunut yhdyssana ”toiminnanharjoittaja” koko lakiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettaväksi poikkeuksesta 2 momentin rajoitukseen. Alle 18-vuotiaan pääsyn estäminen solariumiin ei koskisi lääkärin määräyksestä tapahtuvaa altistamista sairauden hoitoa, taudinmäärittäystä tai ultraviolettisäteilyllä tehtävää lääketieteellistä tutkimusta varten. Taudinmäärittäyksessä potilaille, myös alaikäisille, voidaan joutua tekemään sairauden määrittämiseksi tai sopivan UV-hoitoannoksen löytämiseksi ultraviolettisäteillä testejä tai altis-

tuskokeita. Ultraviolettisäteilyn vaikutuksia selvittäviä tutkimuksia voi olla tarpeen tehdä joskus myös alaikäisille.

44 §. *Solariumlaitteen käyttö.* Pykälän nimike ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan esitettävän pykälän aineellista sisältöä. Nimikkeeksi ehdotetaan ”solariumlaitteen käyttö” nykyisen ”asetuksenantovaltuudet” sijaan.

Pykälästä esitetään poistettavaksi nykyinen 1 momentti, jonka mukaan tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annetaan asetuksella. Esitysehdotuksella ei ole tarkoitus uudistaa valvontaa koskevia säännöksiä, joten nykyinen ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annettu asetus jäisi lain siirtymäsäännöksen mukaan voimaan, vaikka mainitun asetuksen valtuussäännös 44 §:n 1 momentti kumoutuu lain voimaantullessa. Valvontaa koskevat säädökset on tarkoitus arvioida erikseen lähivuosien aikana toteutettavan säteilylain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Pykälän nykyisen 1 momentin tilalle ehdotetun uuden 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan olisi nimettävä yleisön käyttöön tarjottavan solariumlaitteen käyttöpaikalle laitteen käyttöön asianmukaisesti perehtynyt vastuuhenkilö, joka tarvittaessa opastaa asiakkaan silmien suojaamiseen ja muuhun säteilylaitteen turvalliseen käyttöön sekä valvoo, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumlaitetta. Vastuuhenkilöitä voisi olla yksi tai useampi riippuen solariumpaikan toiminnan laajuudesta. Vähintään yhden vastuuhenkilön tulisi olla läsnä solariumpaikassa paikan aukioloaikoina. Vastuuhenkilöltä ei edellytetä perusasioiden tuntemusta korkeampaa tietämystä yleisön opastamiseksi solariumlaitteen käyttöön. Vastuuhenkilön tulee olla 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Työnantajan tehtävänä olisi huolehtia työnjohtovelvoitteensa nojalla, että vastuuhenkilö osaa huolehtia solariumlaitteen ajastimen käytöstä, opastaa solariumpalveluja käyttäviä asiakkaita silmien suojaamisesta sekä tarkastaa tarvittaessa solariumpalveluita käyttävän henkilön iän. Työnantaja voi järjestää vastuuhenkilöille tarpeen mukaan koulutusta näihin tehtäviin perehdyttämiseksi. Vastuuhenkilön antama opastus on erityisesti tarpeen, kun henkilö tulee solariumiin ensimmä-

mäisen kerran tai jos henkilö on itse kyvytön toimimaan solariumissa. Jos solariumpaikka on niin sanotusti miehittämätön, on toiminnanharjoittajan huolehdittava asiakkaan täysikäisyyden varmentamisesta ja asianmukaisesta opastamisesta siinä vaiheessa, kun asiakas ostaa solariumpalveluita ensimmäisen kerran ennen niiden käytön aloittamista myöhemmin itsenäisesti ns. itsepalvelusolariumpaikassa. Erityisesti silmien suojaamista ja ajastimen käyttöä koskeva opastus on olennaista.

Pykälästä esitetään poistettavaksi nykyinen 2 momentti, jonka mukaan toiminnanharjoittaja voitaisiin asetuksella velvoittaa määräämään ionisoimatonta säteilyä synnyttävän solariumlaitteen käytölle säteilyn käytön turvallisuudesta vastaava johtaja säteilylaitteen ominaisuuksiin ja käyttöolosuhteisiin liittyvän turvallisuuden varmistamiseksi. Ionisoimatonta säteilyä tuottavien laitteiden, solariumlaitteet mukaan lukien, kohdalla säännös vastaavan johtajan nimeämisestä on käytännössä osoittautunut niin sanotuksi lain kuolleeksi kirjaimiksi.

Solariumlaite voisi olla käytössä ainoastaan, jos solariumpaikassa olisi vähintään yksi vastuuhenkilö paikalla. Niin sanotulla korttikuntosalilla solariumin ovet olisi suljettava tai laite eristettävä esimerkiksi sermein, jos asianmukaista henkilökuntaa ei olisi paikalla. Vaihtoehtoisesti myös solariumlamput voitaisiin kytkeä pois käytöstä, jotta laitteita ei käytettäisi ilman asiantuntevaa paikalla olevaa henkilöstöä.

Pykälän ehdotetun uuden 2 momentin mukaan säteilylaitteen käyttöpaikalla olisi oltava näkyvästi tiedot säteilylaitteen ultraviolettisäteilylle altistumisen vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta erillisillä tiedotteilla tai julisteilla. Vastuuhenkilö voisi lisäksi tarvittaessa antaa suullisesti vastaavia tietoja, jos niitä häneltä tiedusteltaisiin.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan solariumpaikassa, jossa ei ole säännöllisesti henkilöstöä paikalla, solariumlaitetta käyttävän henkilön ikää ei tarvitse tarkastaa, jos kulku solariumpaikkaan ja pääsy solariumlaitteeseen voidaan järjestää sellaisella teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, jolla voidaan pitävästi varmistaa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttä-

mään laitetta. Esimerkiksi pitäväksi tekniseksi ratkaisuksi katsottaisiin asiakkaiden rekisteröiminen ja sitä kautta henkilökohtaisen kulkuoikeuden antaminen asiakkaalle. Solariumlaite voisi käynnistyä esitetystä ratkaisumallissa, kun asiakas tunnistetaan henkilötunnisteen avulla.

Riittävän pitävänä henkilöllisyyden varmistamisena ei voida pitää ratkaisua, jossa laitteen käyttö edellyttää ainoastaan täysikäiselle myönnetyn kulkukortin esittämistä, koska tällaista kulkukorttia voisi käyttää muukin kuin se henkilö, jolle se on myönnetty.

Solariumpaikka voisi olla miehittetynä muutaman tunnin ajan päivästä, jolloin asiakkaat voisivat rekisteröityä ja uusia sarjakorttejaan. Muina aikoina rekisteröidyillä asiakkailla olisi mahdollisuus käydä solariumstudiolla pitävällä henkilöllisyyden varmistamiseen perustuvalla käyttöoikeudellaan.

44 a §. Solariumlaitteen valvonta. Säteilylakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 44 a §, jossa säädettäisiin viranomaisten yhteistoimintavelvoitteesta solariumlaitteen valvonnassa.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla, kunnan terveydensuojeluviranomaisella sekä Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus saada toisiltaan solariumvalvontaan liittyviä toiminnanharjoittajaa koskevia tarpeellisia tietoja. Henkilötietojen osalta tietojensaanti-oikeus koskee vain välttämättömiä tietoja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaisi terveydensuojelulain mukaisen valvontansa yhteydessä tämän lain 43 §:n 2 momentissa ja 44 §:ssä säädettyjen toiminnanharjoittajan velvoitteiden noudattamista. Näiden kahden lain nojalla suoritettavalla niin sanotulla yhdistetyllä tarkastuksella voisi olla mukana eri viranhaltijoita. Säteilyturvakeskuksen laatiman tarkastuspöytäkirjan mallilomakkeelle merkittäisiin tarkkailussa tehty havainto sekä toiminnanharjoittajalle annettu ohjaus havaitun puutteen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi siten kuin terveydensuojelulaissa säädetään. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen oikeus rajoittuisi tarkastuspöytäkirjan täyttämiseen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tarkastuspöytäkirjasta tulisi käydä ilmi seuraavat asiat:

1) solariumlaitteen sijoittaminen tai käytön estäminen siten, että alle 18-vuotias ei voi käyttää laitetta henkilökunnan sitä huomaamatta,

2) 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastuuhenkilön läsnäolo;

Kohdassa 2 tarkoitetun vastuuhenkilön paikallaolo voidaan todentaa esim. solariumpaikan työvuorolistoista. Työvuorolistasta ilmenevät työntekijöiden nimet sekä tiedot näiden tehtävistä ja työajoista.

3) solariumin käyttöohjeiden antaminen asiakkaalle;

Kohdassa 3 tarkoitetaan solariumin käyttöä koskevien tekniseluonteisten ohjeiden antamista asiakkaalle.

4) solariumlaitteen ultraviolettisäteilyn altistumisen vaaroja ja altistamisen rajoittamista koskevien tietojen näkyvä esillepano solariumlaitteen välittömässä läheisyydessä,

5) asiakkaan silmien suojaaminen (suojaimet),

6) solariumlaitteessa olevan ajastuksen säätö,

7) solariumlaitteen nimike ja tyyppi (sijoitettu laitteeseen), sekä

8) solariumlampujen nimikkeet ja tyypit.

Ehdotetun 3 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaisi, että alle 18-vuotiaan pääsy käyttämään solariumlaitetta on estetty 44 §:n 3 momentissa tarkoitetulla teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Miehittämättömien itsepalvelusolariumpaikkojen tulee huolehtia asiakkaan täysikäisyyden varmentamisesta ja asianmukaisesta opastamisesta siinä vaiheessa, kun asiakas ostaa solariumpalveluita ensimmäisen kerran toiminnanharjoittajalta ennen niiden käytön aloittamista myöhemmin itsenäisesti itsepalvelusolariumpaikassa. Erityisesti silmien suojaamista ja ajastimen käyttöä koskeva opastus on keskeistä ennen solariumin käytön aloittamista.

44 b §. *Tarkastuspöytäkirja ja puutteen tai laiminlyönnin korjaaminen.*

Ehdotetun 1 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen tekee 44 a §:ssä tarkoitetusta tarkastuksesta pöytä-

kirjan, johon merkittäisiin tarkastuksessa tehdyt havainnot sekä toiminnanharjoittajalle terveydensuojelulain 51 §:n 1 momentin nojalla annetut määräykset.

Ehdotetun 2 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaisi tarkastuspöytäkirjan jäljennöksen tai vastavat tiedot Säteilyturvakeskukselle. Jäljennös voitaisiin toimittaa myös sähköisesti. Toiminnanharjoittajan olisi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle puutteen tai laiminlyönnin korjaamisesta 1 momentissa tarkoitetussa määräyksessä asetetussa määräajassa.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatiedot tallennetaan nykyisellään ympäristöterveydenhuollon viranomaisten yhteisesti sopimassa muodossa sähköiseen tietojärjestelmään, josta keskusviranomaiset voivat käydä hakemassa haluamansa tiedon. Myös säteilylain 44 a §:ssä tarkoitetut tarkastukset voitaisiin tulevaisuudessa sisällyttää sähköiseen tietojärjestelmään. Lisäksi Säteilyturvakeskus voisi tarvittaessa yhdessä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston kanssa opastaa ja neuvoa kunnan terveydensuojeluviranomaista tämän tarkastustoiminnassa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että terveydensuojeluviranomainen voisi ilmoittaa havaitsemansa puutteen tai laiminlyönnin suoraan Säteilyturvakeskukselle, jos puutteen tai laiminlyönnin korjaaminen edellyttäisi toiminnanharjoittajalta muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja toimia. Säteilyturvakeskus voisi antaa määräykset puutteen tai laiminlyönnin korjaamiseksi säteilylain 54 §:n nojalla tai jos puutteet ovat vakavia, määrätä toiminnan keskeytettäväksi tai rajoitettavaksi säteilylain 55 §:n nojalla. Toiminta voidaan keskeyttää tai sitä voidaan rajoittaa äkillisen terveysvaaran uhatessa esimerkiksi, jos solariumlaitteen lamput ovat määräysten vastaiset.

61 §. *Säteilyrikkomus.* Pykälän 1 momentin 1 kohta esitetään tarkennettavaksi siten, että tahallaan tai huolimattomuudesta laissa säädetyn ionisoivan säteilyn käyttöä koskevan turvallisuusluvan hakemisen laiminlyönnin lisäksi kohtaan lisättäisiin uusina säteilyrikkomuksen tunnusmerkistöinä tähän lakiin perustuvan säteilyn käyttöpaikan, säteilylaitteen tai sen osan tarkastettavaksi esittämistä koskevien velvoitteiden laiminlyöminen. Tarkas-

tettavaksi esittämistä koskeva velvoite voi perustua säteilylain nojalla annettuun säännökseen (esimerkiksi suuritehoiset radio- tai tutkalaitteet sekä niin sanotut showlaserit; ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annettu asetus, 4 §) tai Säteilyturvakeskuksen antamaan määräykseen. Velvoite asetetaan yleensä tarkastuspöytäkirjassa silloin, kun säteilylain 53 §:n mukaisessa tarkastuksessa todetaan niin vakavia puutteita, että korjaavien toimien hyväksyttävyyden varmistaminen vaatii jälkitarkastuksen.

Vaikka pykälän 2—5 sekä 8 kohdan sanamuotoja esitetään täsmennettäväksi, niiden aineellinen sisältö pysyisi ennallaan. Lisäksi pykälän nykyiset kohdat 3—6 muutettaisiin nousevaan järjestykseen (pienemmästä suurempaan) rangaistavaksi ehdotettujen säännösten pykälänumeroiden perusteella. Kohtaan 3 täsmennettäisiin viitteet tämän lain 14 a §:n lisäksi 14 b §:ään.

Nykyinen kohta 6 siirrettäisiin uudeksi kohdaksi 8. Uudeksi kohdaksi 6 ehdotetaan lisättäväksi teonkuvaus, jonka mukaan säteilyrikkomuksesta voitaisiin tuomita rangaistukseen se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 43 §:n 2 momentissa säädettyä huolehtimisvelvoitetta estää alle 18-vuotiaan pääsy käyttämään solariumlaitetta.

Uudeksi 7 kohdaksi ehdotetaan lisättäväksi teonkuvaus, jonka mukaan säteilyrikkomuksesta voitaisiin tuomita rangaistukseen se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun yleisön opastamista taikka mainitun pykälän 2 momentissa säädettyä tietojen nähtävillä pitämistä koskevan velvoitteen.

Ehdotetun rangaistussäännöksen terminologiaa nykyaikaistettaisiin siten, että teonkuvauksessa säädettäisiin useimmissa tapauksissa velvoitteen rikkomisesta laiminlyömissen tai noudattamatta jättämisen sijaan.

Toiminnanharjoittajan uusien velvoitteiden rikkomisesta ehdotetut rangaistussäännökset sekä jo laissa nykyisellään olevat täsmennettäväksi ehdotetut rangaistussäännökset ovat luonteeltaan ennalta ehkäiseviä. Rangaistussäännösten sisällyttäminen lakiin tehostaisi ehdotetun alle 18-vuotiaita koskevan toiminnanharjoittajan huolellisuusvelvoitteen estää alaikäisten pääsy käyttämään laitetta sekä solariumin käyttäjien opastamista koskevien

toiminnanharjoittajan velvoitteiden toimeenpanoa. Muutoin momentti pysyisi ennallaan.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uudeksi 2 momentiksi teon vähäisyyttä koskeva säännös, jonka mukaan rikkomuksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen. Momentilla korvataan nykyisessä 1 momentissa oleva termi ”olennaisesti”, jonka mukaan toiminnanharjoittaja voidaan tuomita rangaistukseen, jos tämä olennaisesti rikkoo tässä pykälässä tarkoitettuja velvoitteitaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Voimaantulosäännöksen 1 momentin mukaan laki sisältäisi tavanomaisen siirtymäsäännöksen, jonka mukaan se olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan asteittaista siirtymäaikaa toiminnanharjoittajan velvoitteiden noudattamiselle. Toiminnanharjoittajan olisi noudatettava 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja velvoitteita vastuuhenkilön nimeämisestä, opastamisvastuusta sekä tarvittaessa iän tarkistamisesta solariumpaikassa viimeistään 36 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Toiminnanharjoittajan olisi kuitenkin noudatettava 44 §:n 2 momentissa tarkoitettuja velvoitteita asianmukaisten tietojen asettamisesta nähtävillä solariumlaitteen käyttöpäikälle solariumlaitteen ultraviolettisäteilylle altistumisen vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta viimeistään kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan lain 61 §:n 6 ja 7 kohtaa voitaisiin kuitenkin soveltaa vasta 2 momentissa säädettyjen siirtymäaikojen jälkeen.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annettu asetus (1306/1993) ja ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta annettu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus (294/2002) jäisivät kuitenkin voimaan, kunnes toisin säädetään.

Pykälän 5 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.

1.2 Laki terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta

Terveydensuojelulain 50 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan kunta voisi periä maksun toiminnanharjoittajalta säteilylain 44 a §:n nojalla tehdystä tarkastuksesta.

Lain voimaantulosäännöksen mukaan laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen toimeenpanon edellyttämiin toimiin.

Lain siirtymäsäännöksen mukaan lain 50 §:n 3 momentin 5 kohtaa sovellettaisiin kuitenkin vasta säteilylain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädettyjen siirtymäaikojen päätyttyä. Säteilylain 44 a §:ssä tarkoitettuja tarkastuksia voitaisiin tehdä sen jälkeen, kun toiminnanharjoittajat alkavat noudattaa velvoitteitaan porrastettujen siirtymäaikojen (6 ja 36 kk) jälkeen. Näiden siirtymäaikojen jälkeen kunnalla olisi oikeus periä hyväksymänsä taksan mukainen maksu tehdyistä tarkastuksista. Koska säteilylain mukaisia tarkastuksia tehtäisiin terveydensuojelulain nojalla, ei säteilylain valvonnasta perittyjä maksuja kuitenkaan voitaisi seurata erikseen, vaan ne sisältyisivät kunnissa terveydensuojeluvalvonnan maksukertymään.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ministeriö voi antaa lakiin perustuen teknisuontoisia ja vähämerkityksellisiä asetuksia, jos lailla annetaan säännökset yksilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista.

Säteilylain muuttamista koskevan esitysehdotuksen 42 §:n 1 momentissa ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen enimmäisarvoista. Nykyisen 43 §:n 1 momentissa olevan 42 §:n 1 momenttiin siirrettäväksi ehdotetun asetuksen antovaltuuden nojalla on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta (294/2002). Asetuksen antovaltuutta täsmennettäisiin siten, että sosiaali-

ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin ”altistumisen enimmäisarvoista” nykyisen ”vahvistamisen” sijaan.

Säteilylain muuttamista koskevan esitysehdotuksen 44 §:n ehdotetaan poistettavaksi nykyinen 1 momentti, jonka mukaan tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annetaan asetuksella. Mainittujen valtuussäännösten, jotka esitysehdotuksella esitetään siirrettäväksi tai poistettavaksi, nojalla annetut asetukset jäisivät kuitenkin voimaan, mistä säädettäisiin erikseen lain siirtymäsäännöksessä.

3 Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Laki säteilylain muuttamisesta sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

Toiminnanharjoittajan olisi noudatettava 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuja velvoitteita vastuuhenkilön nimeämisestä, opastamisvastuusta sekä tarvittaessa iän tarkastamisesta viimeistään 36 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Lisäksi toiminnanharjoittajien olisi noudatettava lain 44 §:n 2 momentissa tarkoitettuja opastamis- ja tietojen nähtävillä pitämistä koskevia velvoitteita 6 kuukauden kuluessa tämän lain voimaan tulosta.

Laki terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

Säteilylain 44 a §:ssä tarkoitettuja tarkastuksia voitaisiin tehdä sen jälkeen, kun toiminnanharjoittajat alkavat noudattaa velvoitteitaan porrastettujen siirtymäaikojen (6 ja 36 kk) jälkeen.

Terveydensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen mukaan lain 50 §:n 3 momentin 5 kohtaa sovellettaisiin vasta säteilylain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädettyjen siirtymäaikojen päätyttyä, jolloin kunnalla olisi oikeus periä hyväksymänsä taksan mukainen maksu tehdyistä tarkastuksista.

Ennen lakien voimaantuloa voitaisiin ryhtyä niiden toimeenpanon edellyttämiin toimiin.

4 Esityksen perustuslainmukaisuus ja säätämjärjestys

Uudistuksen tavoitteena on saattaa alle 18-vuotiaan henkilön solariumin ultraviolettisäteilylle altistumisen estämistä koskeva käytön rajoitus vastaamaan perustuslain vaatimuksia ja siirtää sääntely lain tasolle.

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavara rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. PeVL 11/2008 vp, s. 3/I ja siinä mainitut lausunnot).

Esityksen 44 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan nimeämä vastuuhenkilö voisi tarvittaessa pyytää henkilöä esittämään todistuksen sen selvittämiseksi, ettei tämä ole alle 18-vuotias. Miehittämättömissä solariumpaikoissa voitaisiin puolestaan käyttää henkilötunnistimeen perustuvia laitteita asiakkaan täysikäisyyden varmentamiseksi. Henkilötietojen tarkistamista sekä henkilötunnistukseen perustuvien laitteiden käyttöä on arvioitava perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaisen koskemattomuuden sekä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Henkilötietojen tarkistamisella sekä 43 §:n 3 momentissa tarkoitettulla henkilötunnistukseen perustuvien laitteiden käytöllä voitaisiin

esityksen tavoitteen mukaan varmistaa, että solariumpalveluita eivät käytä alle 18-vuotiaat.

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on myös erityisen tärkeää huolehtia tällaisten tietojen suojaamisesta oikeudettomalta käytöltä (PeVL 27/2005 vp, s. 3/II, ks. myös PeVL 14/2009 vp).

Säteilylakiin ehdotettavan uuden 44 a §:n mukaan vaihdettavien tietojen tulee olla tarpeellisia. Lisäksi kunnan terveysuojeluviranomaiset sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja Säteilyturvakeskus voisivat vaihtaa keskenään toiminnanharjoittajista välttämättömiä henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä henkilötietojen luovutuksen edellytykseksi on 44 a §:n kaltaisissa viranomaisten välisissä väljissä sääntely-yhteyksissä katsottu, että tietojen tulee olla jossakin tarkoituksessa välttämättömiä (esim. PeVL 17/2007 vp). Henkilötietojen luovutusta koskeva sääntely ei tältä osin olisi kansalaisten tietoturvan kannalta ongelmallinen.

Perustuslain 15 §:ssä säädetään omaisuus- ja terveysuojasta. Esitys ei automaattisesti vaikuta miehittämättömien itsepalvelusolariumien omistussuhteisiin. Perustuslakivaliokunta on siirtymäsäännöksiä tarkastellessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, minkälaisessa sääntelyasetelmassa elinkeinonharjoittajat voivat perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän muuttumattomana (PeVL 41/2010 vp, PeVL 31/2006 vp, s. 4/II, PeVL 56/2005, s. 2/II). Solariumpalveluiden tarjontaan kohdistuu nyt jo rajoituksia ja viranomaisvalvontaa. Lisäksi solariumin käytön terveysvaikutuksista on tullut uutta tutkimustietoa, joten elinkeinonharjoittajat eivät voi perustellusti olettaa lainsäädännön pysyvän muuttumattomana.

Jos toiminnanharjoittaja nimeäisi solariumlaitteen käytöstä vastaavan vastuuhenkilön, joka opastaisi yleisöä laitteen käytössä ja estäisi alle 18-vuotiaan pääsyn käyttää solariumlaitetta, laite ei kävisi omistajalleen hyödyttömäksi. Vaihtoehtoisesti erityisesti miehittämättömien solariumpaikkojen toiminnanharjoittajat voisivat toimeenpanna ehdotetut uudet velvoitteet varsin vähäisillä kus-

tannuksilla investoimalla henkilötunnistukseen perustuviin laitteisiin, joilla valvonnan kannalta riittävän aukottomasti voidaan varmistua siitä, että alle 18-vuotias ei pääse käyttämään solariumlaitetta.

Jos toiminnanharjoittaja ei toimeenpanisi esitysehdotuksen mukaisia uusia velvoitteitaan, toiminnanharjoittajilla olisi kuitenkin mahdollisuus käyttää laitetta 36 kuukauden siirtymäaikana tuloa tuottavalla tavalla, mikä muodostaa kokonaisuutena arvioiden riittävän kompensaaation rajoitusten voimaantulosta aiheutuvista liiketaloudellisista menetyksistä ja kustannuksista. Tätä ajanjaksoa voidaan pitää riittävänä laiteinvestointien kuoltamiseen poistojen kautta.

Toiminnanharjoittajat sitoutuvat yleensä 3–5 vuoden vuokrasopimukseen vuokratesaan tiloja miehittämättömille solariumasemille. Ehdotettua siirtymäaikaa voidaan pitää riittävänä myös vuokrasopimusten päättymisen näkökulmasta ottaen huomioon, että toiminnanharjoittajilla on ollut pidempään tiedossa esitysehdotuksen pääasiallinen sisältö ja tavoite. Laitteiden omistajille ei täten ehdoteta maksettavaksi korvausta.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä. Ehdotusta on näin ollen arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, erityisesti sääntelyn hyväksyttävyyden ja suhteellisuuden kannalta. Rajoituksella pyritään edistämään väestön terveyttä ja estämään terveysvaaroja, joten sillä on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

Rajoitus ei kuitenkaan ole aivan ongelmaton oikeasuhtaisuuden näkökulmasta. Rajoituksen tai kiellon edellytyksenä on, ettei terveysvaaraa voida estää elinkeinovapautteen lievemmin puuttuvilla muilla keinoilla. (PeVL 37/2005 vp). Vaikka rajoitus vaikuttaa solariumpalvelujen tarjoajien harjoittamaan elinkeinotoimintaan kaventamalla näiden yritysten asiakaskuntaa, muodostaa alaikäisten suojele solariumin terveyshaitoilta uusimman tieteellisen tutkimuksen valossa hyväksyttävän ja painavan perusteen ehdote-

tulle elinkeinovapautta rajoittavalle sääntelylle.

Perustuslain 19 §:n mukaan valtiovallan on edistettävä väestön terveyttä. Esityksen tavoitteena on minimoida solariumista mahdollisesti aiheutuvia terveyshaittoja. Erityisesti esityksellä parannettaisiin alle 18-vuotiaiden nuorten ja lasten asemaa, jotta nämä niin sanottuina erityistä suojelua tarvitsevana heikkoina kuluttajaryhminä eivät tarpeettomasti altistuisi solariumille. Kansanterveydellisesti merkittävin riski on pahanlaatuisimman ihosyövän, melanooman lisääntyminen. Liiallinen ultraviolettisäteilyaltistus, erityisesti ihon palaminen nuorella iällä, lisää melanooman riskiä. Myös riski sairastua tyvisolusyöpään ja okasolusyöpään lisääntyvät. Melanooman riskiryhmiä ovat erityisesti myös henkilöt, joiden iho on herkkä säteilyvaikutuksille (ihotyypit 1 tai 2). Riski on suurempi myös silloin kun altistuvalla on paljon luomia tai muutama dysplastisiin nevuksiin eli niin sanottuihin ärjyluomiin kuuluva pahanlaatuinen luomi, tai kun altistuvalla on perinnöllinen taipumus sairastua melanoomaan. Tietoisuutta solariumpalveluiden käytön turvallisista riskirajoista on myös lisättävä, koska liian tiheät altistuskerrat lisäävät palamisen riskiä, ja täten pitkällä aikavälillä myös ihosyöpään sairastumisen riskiä. Miehittämättömiin solariumpalveluihin asennettavan solariumlaitteen käyttöä voitaisiin väestön terveyden edistämiseksi perustellusti rajata siten, että laite käynnistyisi korkeintaan kerran vuorokaudessa rekisteröidyn asiakkaan tunnisteella.

Perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetään kansalaisten yhdenvertaisuudesta. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän perusteella. Koska alaikäisenä saatu liiallinen solariumaltistus lisää enemmän melanoomariskiä kuin myöhemmällä iällä saatu altistus, on perusteltua rajoittaa alle 18-vuotiaiden kosmeettista solariumpalveluiden käyttöä. Lisäksi on johdonmukaista, että vastuuhenkilö, joka opastaa yleisöä ja huolehtii siitä, ettei alle 18-vuotias pääse altistamaan itseään solariumille, olisi itsekin 18 vuotta täyttänyt henkilö. Vastaavia säännöksiä palvelun tarjoajan tai myyjän täysi-ikäisyydestä on tupakka-, alkoholi- ja arpa-

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan (HE 1/1998 vp.) valtionhallintoon kuuluvan toimielimen yleisistä perusteista olisi säädettävä lailla aina, jos toimielimen tehtäviin kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä. Yleisillä perusteilla säännöksessä tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä. Säteilyturvakeskuksen valvontaa koskevat tehtävät tulisi määritellä tarkemmin lain tasolla. Esitysehdotuksella ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista uudistaa valvontaa koskevia säännöksiä, joten nykyinen ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annettu asetus jäisi lain siirtymäsäännöksen mukaan voimaan, vaikka mainitun asetuksen nykyinen 44 §:n 1 momentin valtuussäännös kumoutuu lain voimaantullessa. Säteilyvalvontaa koskevat säädökset on kuitenkin tarpeellista arvioida erikseen lähivuosien aikana toteutettavan säteilylain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Miehittämättömien solariumpalvelujen lisääntyminen helpottaa alaikäisten käymistä solariumissa. Perusoikeuksien rajoittamisen näkökulmasta ehdotukset ovat edellä esitetyn nojalla oikeasuhtaisia ja perusteltuja alle 18-vuotiaiden sekä myös tätä vanhempien kuluttajien suojelemiseksi solariumin aiheuttamalta terveysvaaroilta. Esityksellä on kansanterveyttä edistävä vaikutus, ja esityksestä aiheutuvat rajoitukset ovat painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia.

Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**säteilylain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (592/1991) 42—44 ja 61 §, sellaisena kuin niistä on 61 § laeissa
 418/2002 ja 1179/2005, sekä
lisätään lakiin uusi 44 a ja 44 b § seuraavasti:

11 luku

Ionisoimaton säteily

42 §

Säteilyaltistus

Säteilyn käytön ja muun säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan hyväksyttävyydelle asetettavista vaatimuksista säädetään 2 §:ssä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen enimmäisarvoista.

Mitä 6 luvussa säädetään tuoteturvallisuudesta ja säteilymittauksista ja 7 luvussa säteilylaitteista ei koske ionisoimatonta säteilyä synnyttäviä säteilylaitteita, joiden aiheuttama säteilyaltistus on enintään yksi kymmenesosa 1 momentin nojalla annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädettyistä enimmäisarvoista.

Työssä käytettävistä ionisoimatonta säteilyä ja ultraääntä aiheuttavista laitteista sekä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista samoin kuin lääkärin määräämien ionisoimattomalle säteilylle altistavien toimenpiteiden suorittamisesta säädetään erikseen.

43 §

Solariumpalveluiden tarjoamisesta aiheuttavan terveyshaitan ehkäiseminen

Väestölle ei saa terveyshaittaa aiheuttavalla tavalla tarjota solariumpalveluja.

Solariumpalveluja tarjoavan toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, ettei alle 18-vuotias pääse altistamaan itseään solariumin ultraviolettisäteilylle.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske lääkärin määräyksestä tapahtuvaa altistamista sairauden hoitoa, taudinmäärittystä tai ultraviolettisäteilyllä tehtävää lääketieteellistä tutkimusta varten.

44 §

Solariumlaitteen käyttö

Toiminnanharjoittajan on nimettävä yleisön käyttöön tarjottavan solariumlaitteen käyttöpaikalle asianmukaisesti perehdytetty 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö, joka tarvittaessa opastaa asiakkaan silmien suojaamiseen ja muuhun laitteen turvalliseen käyttöön sekä valvoo, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumlaitetta. Vastuuhenkilön on tarvittaessa tarkastettava solariumlaitetta käyttävän henkilön ikä.

Toiminnanharjoittajan on lisäksi huolehdittava, että solariumlaitteen käyttöpaikalla on näkyvästi esillä tiedot solariumlaitteen ultraviolettisäteilylle altistumisen aiheuttamista vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta.

Solariumpaikassa, jossa ei ole säännöllisesti henkilöstöä paikalla, solariumlaitetta käyttävän henkilön ikää ei tarvitse tarkastaa, jos kulku solariumpaikkaan ja pääsy solariumlaitteeseen voidaan järjestää sellaisella teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, jolla voidaan pitävästi varmistaa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään laitetta.

44 a §

Solariumlaitteen valvonta

Terveydensuojelulain (763/1994) noudattamista ohjaavilla ja valvovilla viranomaisilla sekä Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada toisiltaan solariumvalvontaan liittyviä toiminnanharjoittajia koskevia tarpeellisia tietoja salassapitosäännösten estämättä. Henkilötietojen osalta tietojensaantioikeus koskee vain välttämättömiä tietoja.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa terveydensuojelulain mukaisen valvontansa yhteydessä seuraavat asiat:

1) solariumlaitteen sijoittaminen tai käytön estäminen siten, että alle 18-vuotias ei voi käyttää laitetta henkilökunnan sitä huomaamatta,

2) 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastuuhenkilön läsnäolo,

3) käyttöohjeiden antaminen asiakkaalle,

4) solariumlaitteen ultraviolettisäteilyn altistumisen vaaroja ja altistamisen rajoittamista koskevien tietojen näkyvä esillepano solariumlaitteen välittömässä läheisyydessä,

5) asiakkaan silmien suojaaminen,

6) solariumlaitteessa olevan ajastuksen säätö,

7) solariumlaitteen nimike ja tyyppi, sekä

8) solariumlamppujen nimikkeet ja tyypit.

Jos alle 18-vuotiaan pääsy käyttämään solariumlaitetta on estetty 44 §:n 3 momentissa tarkoitetulla teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa sellaisen teknisen ratkaisun toimivuuden.

44 b §

Tarkastuspöytäkirja ja puutteen tai laiminlyönnin korjaaminen

Kunnan terveydensuojeluviranomainen tekee 44 a §:ssä tarkoitettua tarkastuksesta pöytäkirjan, johon merkitään tarkastuksessa tehdyt havainnot sekä toiminnanharjoittajalle terveydensuojelulain 51 §:n 1 momentin nojalla annetut määräykset.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaa tarkastuspöytäkirjan jäljennöksen tai vastaavat tiedot Säteilyturvakeskukselle.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettussa määräyksessä asetussa määräajassa Säteilyturvakeskukselle puutteen tai laiminlyönnin korjaamisesta.

Jos terveydensuojeluviranomaisen havaitsema puute tai laiminlyönti edellyttää muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja toimia, terveydensuojeluviranomainen toimittaa asiasta tiedon Säteilyturvakeskukselle, joka voi ryhtyä puutteen tai laiminlyönnin korjaamiseksi tässä laissa tarkoitettuihin toimiin.

61 §

Säteilyrikkomus

Toiminnanharjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö tässä laissa säädetyn turvallisuusluvan hakemisen tai tähän lakiin perustuvan säteilyn käyttöpaikan, säteilylaitteen tai sen osan tarkastettavaksi esittämistä koskevan velvoitteen,

2) rikkoo turvallisuusluvan ehtoja tai viranomaisen tämän lain nojalla antamaa määräystä turvallisuuden varmistamiseksi tai valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen ilmoittamiseksi,

3) rikkoo 14 b §:ssä säädetyn radioaktiivista ainetta sisältäviä säteilylähteitä koskevan kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuden tai rikkoo mainitun pykälän 2 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä,

4) rikkoo 15 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden, 28 §:ssä säädetty luovuttajan velvollisuudet, 29 §:ssä säädetyn huolehtimisvelvollisuuden, 52 §:ssä säädetyn luovuttajan selonottovelvollisuuden taikka laiminlyö 31 e tai 52 a §:ssä säädetyn hyväksynnän hakemisen,

5) rikkoo 31 d §:n 1 momentissa säädettyä korkea-aktiivisen umpilähteen yksilöimisvelvoitetta tai mainitun pykälän 3 momentissa säädettyä yksilöimättömän korkea-aktiivisen umpilähteen tuontikieltoa,

6) rikkoo 43 §:n 2 momentissa säädettyä huolehtimisvelvoitetta,

7) rikkoo 44 §:n 1 momentissa säädettyä solariumlaitteen käyttöön opastamista koskevaa velvoitetta tai mainitun pykälän 2 mo-

mentissa säädettyä tietojen nähtävillä pitämistä koskevaa velvoitetta,

8) rikkoo 56 §:n mukaista myynti- ja luovutuskieltoa,

on tuomittava, jollei teko ole 60 §:n mukaan rangaistava taikka, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, säteilyrikkomuksesta sakkoon.

Jos 1 momentissa tarkoitettu rikkomus on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen, voidaan siitä jättää syyte nostamatta ja rangaistus tuomitsematta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Toiminnanharjoittajan on noudatettava 44 §:n 1 ja 3 momentissa säädettyjä velvoit-

teita solariumpaikoissa viimeistään 36 kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja 44 §:n 2 momentissa säädettyjä velvoitteita viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Lain 61 §:n 6 ja 7 kohtaa sovelletaan vasta 2 momentissa säädettyjen siirtymäaikojen jälkeen. Ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annettu asetus (1306/1993) ja ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (294/2002) jäävät voimaan, kunnes toisin säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**terveydensuojelulain 50 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 50 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 129/2009, seuraavasti:

50 §

Maksut

 Toiminnanharjoittajalta on lisäksi perittävä maksu valvontatoimenpiteistä, jotka liittyvät:

1) 6 §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen;

2) 13 §:n ja 14 §:n 2 momentin nojalla tehtyjen ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvontaan;

3) 18 §:n nojalla tehdyn hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan

sekä 20 §:ssä edellytettyyn talousveden laadun valvontaan ja tarkkailuun;

4) 29 §:ssä edellytettyyn uimaveden säännölliseen valvontaan; sekä

5) säteilylain 44 a §:n nojalla tehtyyn tarkastukseen.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 . Sen 50 §:n 3 momentin 5 kohtaa so-
 velletaan kuitenkin vasta säteilylain muutta-
 misesta annetun lain (/) voimaantulosään-
 nöksen 2 momentissa säädettyjen siirtymäai-
 kojen päätyttyä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
 lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Maria Guzenina-Richardson*

1.

Laki**säteilylain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (592/1991) 42—44 ja 61 §, sellaisena kuin niistä on 61 § laeissa
418/2002 ja 1179/2005, sekä
lisätään lakiin uusi 44 a ja 44 b § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

11 luku

11 luku

Ionisoimaton säteily**Ionisoimaton säteily**

42 §

42 §

*Valvonnan ulottuvuus***Säteilyaltistus**

Säteilyn käytön ja muun säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan hyväksyttävyydelle asetettavista vaatimuksista säädetään 2 §:ssä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen enimmäisarvoista.

Tämän lain 6 ja 7 luvussa tarkoitettu valvonta ei koske ionisoimatonta säteilyä synnyttäviä säteilylaitteita, joiden aiheuttama säteilyaltistus voi olla enintään asetuksella säädetty osa vahvistetusta enimmäisarvosta.

Tämän lain 6 ja 7 luvussa tarkoitettu valvonta ei koske ionisoimatonta säteilyä synnyttäviä säteilylaitteita, joiden aiheuttama säteilyaltistus on enintään yksi kymmenesosa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädetystä enimmäisarvosta.

Työssä käytettävistä ionisoimatonta säteilyä ja ultraääntä aiheuttavista laitteista sekä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista sekä lääkärin määräämien ionisoimattomalle säteilylle altistavien toimenpiteiden suorittamisesta säädetään erikseen.

43 §

43 §

*Säteilyaltistuksen enimmäisarvojen vahvistaminen***Solariumpalveluiden tarjoamisesta aiheuttavan terveyshaitan ehkäiseminen***Ionisoimattoman säteilyn altistuksen enim-**väestölle ei saa terveyshaittaa aiheuttaval-*

mäisarvot vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.

la tavalla tarjota solariumpalveluja.

Solariumpalveluja tarjoavan toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, ettei alle 18-vuotias pääse altistamaan itseään solariumin ultraviolettisäteilylle.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske lääkärin määräyksestä tapahtuvaa altistamista sairauden hoitoa, taudinmäärittystä tai ultraviolettisäteilyllä tehtävää lääketieteellistä tutkimusta varten.

44 §

44 §

Asetuksenantovaltuus

Solariumlaitteen käyttö

Tarkemmat säännökset ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annetaan asetuksella.

Toiminnanharjoittajan on nimettävä yleisön käyttöön tarjottavan solariumlaitteen käyttöpaikalle asianmukaisesti perehdytetty 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö, joka tarvittaessa opastaa asiakkaan silmien suojaamiseen ja muuhun laitteen turvalliseen käyttöön sekä valvoo, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumlaitetta. Vastuuhenkilön on tarvittaessa tarkastettava solariumlaitetta käyttävän henkilön ikä.

Asetuksella voidaan myös säätää, että ionisoimatonta säteilyä synnyttävän säteilylaitteen käytölle voidaan määrätä säteilyn käytön turvallisuudesta vastaava johtaja, jos se säteilylaitteen ominaisuuksiin ja käyttöolosuhteisiin katsoen on tarpeen turvallisuuden varmistamiseksi.

Toiminnanharjoittajan on lisäksi huolehdittava, että solariumlaitteen käyttöpaikalla on näkyvästi esillä tiedot solariumlaitteen ultraviolettisäteilylle altistumisen aiheuttamista vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta.

Työssä käytettävistä ionisoimatonta säteilyä ja ultraääntä aiheuttavista laitteista on säädetty erikseen.

Solariumpaikassa, jossa ei ole säännöllisesti henkilöstöä paikalla, solariumlaitetta käyttävän henkilön ikä ei tarvitse tarkastaa, jos kulku solariumpaikkaan ja pääsy solariumlaitteeseen voidaan järjestää sellaisella teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, jolla voidaan pitävästi varmistaa, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään laitetta.

44 a §

Solariumlaitteen valvonta

Terveydensuojelulain (763/1994) noudattamista ohjaavilla ja valvovilla viranomaisilla sekä Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada toisiltaan solariumvalvontaan liittyviä toiminnanharjoittajia koskevia tarpeellisia tietoja salassapitosäännösten estämättä. Henkilötietojen osalta tietojensaantioikeus

koskee vain välttämättömiä tietoja.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa terveydensuojelulain mukaisen valvontansa yhteydessä seuraavat asiat:

1) solariumlaitteen sijoittaminen tai käytön estäminen siten, että alle 18-vuotias ei voi käyttää laitetta henkilökunnan sitä huomaamatta,

2) 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastuuhenkilön läsnäolo,

3) käyttöohjeiden antaminen asiakkaalle,

4) solariumlaitteen ultraviolettisäteilyn altistumisen vaaroja ja altistamisen rajoittamista koskevien tietojen näkyvä esillepanto solariumlaitteen välittömässä läheisyydessä,

5) asiakkaan silmien suojaaminen,

6) solariumlaitteessa olevan ajatuksen säätö,

7) solariumlaitteen nimike ja tyyppi, sekä

8) solariumlamppujen nimikkeet ja tyypit.

Jos alle 18-vuotiaan pääsy käyttämään solariumlaitetta on estetty 44 §:n 3 momentissa tarkoitetulla teknisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa sellaisen teknisen ratkaisun toimivuuden.

44 b §

Tarkastuspöytäkirja ja puutteen tai laiminlyönnin korjaaminen

Kunnan terveydensuojeluviranomainen tekee 44 a §:ssä tarkoitetusta tarkastuksesta pöytäkirjan, johon merkitään tarkastuksessa tehdyt havainnot sekä toiminnanharjoittajalle terveydensuojelulain 51 §:n 1 momentin nojalla annetut määräykset.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaa tarkastuspöytäkirjan jäljennöksen tai vastaavat tiedot Säteilyturvakeskukselle. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettussa määräyksessä asetussa määräajassa Säteilyturvakeskukselle puutteen tai laiminlyönnin korjaamisesta.

Jos terveydensuojeluviranomaisen havaitsema puute tai laiminlyönti edellyttää muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja toimia, terveydensuojeluviranomainen toimittaa asiasta tiedon Säteilyturvakeskukselle, joka voi ryhtyä puutteen tai laiminlyönnin korjaamiseksi tässä laissa tarkoitettuihin toimiin.

61 §

Säteilyrikkomus

Toiminnan harjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta olennaisesti

1) laiminlyö tässä laissa säädetyn turvallisuusluvan hakemisen,

2) rikkoo tai jättää noudattamatta turvallisuusluvan ehtoja tai *sen, mitä viranomaisen on tämän lain nojalla määrännyt* turvallisuuden varmistamiseksi tai valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen ilmoittamiseksi,

3) laiminlyö 15 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden, 28 §:ssä säädetty luovuttajan velvollisuudet, 29 §:ssä säädetyn huolehtimisvelvollisuuden, 52 §:ssä säädetyn luovuttajan selonottovelvollisuuden taikka 31 e §:ssä tai 52 a §:ssä säädetyn hyväksynnän hakemisen,

3 a) laiminlyö 14 b §:ssä säädetyn *kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuden tai sen, mitä valtioneuvoston asetuksella on säädetty* radioaktiivista ainetta sisältävien säteilylähteiden saantojen, luovutusten ja muiden kirjanpito-tapahtumien ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle,

3 b) valmistaa korkea-aktiivisen umpilähteen sitä 31 d §:ssä säädetyn mukaisesti yksilöimättä tai tuo maahan yksilöimättömän korkea-aktiivisen umpilähteen 31 d §:n 3 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti, taikka

4) jättää noudattamatta 56 §:n nojalla määrättyä kieltoa,

on tuomittava, jollei teko ole 60 §:n mukaan rangaistava taikka, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *säteilyrikkomuksesta* sakkoon.

61 §

Säteilyrikkomus

Toiminnanharjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö tässä laissa säädetyn turvallisuusluvan hakemisen tai *tähän lakiin perustuvan säteilyn käyttöpaikan, säteilylaitteen tai sen osan tarkastettavaksi esittämistä koskevan velvoitteen*,

2) rikkoo turvallisuusluvan ehtoja tai *viranomaisen tämän lain nojalla antamaa määräystä* turvallisuuden varmistamiseksi tai valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen ilmoittamiseksi,

3) rikkoo 14 b §:ssä säädetyn radioaktiivista ainetta sisältäviä säteilylähteitä koskevan kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuden tai rikkoo mainitun pykälän 2 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä,

4) rikkoo 15 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden, 28 §:ssä säädetty luovuttajan velvollisuudet, 29 §:ssä säädetyn huolehtimisvelvollisuuden, 52 §:ssä säädetyn luovuttajan selonottovelvollisuuden taikka laiminlyö 31 e tai 52 a §:ssä säädetyn hyväksynnän hakemisen,

5) rikkoo 31 d §:n 1 momentissa säädettyä korkea-aktiivisen umpilähteen yksilöimisvelvoitetta tai mainitun pykälän 3 momentissa säädettyä yksilöimättömän korkea-aktiivisen umpilähteen tuontikieltoa,

6) rikkoo 43 §:n 2 momentissa säädettyä huolehtimisvelvoitetta,

7) rikkoo 44 §:n 1 momentissa säädettyä solariumlaitteen käyttöön opastamista koskevaa velvoitetta tai mainitun pykälän 2 momentissa säädettyä tietojen nähtävillä pitämistä koskevaa velvoitetta,

8) rikkoo 56 §:n mukaista myynti- ja luovutuskieltoa,

on tuomittava, jollei teko ole 60 §:n mukaan rangaistava taikka, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *säteilyrikkomuksesta* sakkoon.

Jos 1 momentissa tarkoitettu rikkomus on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen, voi-

daan siitä jättää syyte nostamatta ja rangaistus tuomitsematta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Toiminnanharjoittajan on noudatettava 44 §:n 1 ja 3 momentissa säädettyjä velvoitteita solariumpaikoissa viimeistään 36 kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta ja 44 §:n 2 momentissa säädettyjä velvoitteita viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Lain 61 §:n 6 ja 7 kohtaa sovelletaan vasta 2 momentissa säädettyjen siirtymäaikojen jälkeen. Ionisoimattoman säteilyn valvonnasta annettu asetus (1306/1993) ja ionisoimattoman säteilyn väestölle aiheuttaman altistumisen rajoittamisesta annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (294/2002) jäävät voimaan, kunnes toisin säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**terveysuojelulain 50 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveysuojelulain (763/1994) 50 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 129/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

50 §

50 §

Maksut

Maksut

 Toiminnanharjoittajalta on lisäksi perittävä maksu valvontatoimenpiteistä, jotka liittyvät:

1) 6 §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen;

2) 13 §:n ja 14 §:n 2 momentin nojalla tehtyjen ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvontaan;

3) 18 §:n nojalla tehdyn hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan sekä 20 §:ssä edellytettyyn talousveden laadun valvontaan ja tarkkailuun; *sekä*

4) 29 §:ssä edellytettyyn uimaveden säännölliseen valvontaan.

 Toiminnanharjoittajalta on lisäksi perittävä maksu valvontatoimenpiteistä, jotka liittyvät:

1) 6 §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen;

2) 13 §:n ja 14 §:n 2 momentin nojalla tehtyjen ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvontaan;

3) 18 §:n nojalla tehdyn hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan sekä 20 §:ssä edellytettyyn talousveden laadun valvontaan ja tarkkailuun;

4) 29 §:ssä edellytettyyn uimaveden säännölliseen valvontaan; *sekä*

5) säteilylain 44 a §:n nojalla tehtyyn tarkastukseen.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.